

Sprawa C-394/22**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

15 czerwca 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Hof van beroep te Antwerpen (Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

7 czerwca 2022 r.

Strona powodowa:

Oilchart International NV

Strona pozwana:

O.W. Bunker (Netherlands) BV

ING Bank NV

Przedmiot postępowania głównego

Spór dotyczy roszczenia powódki, niderlandzkiej spółki Oilchart international NV, o zapłatę z tytułu faktury za zabunkrowanie statku morskiego w porcie Sluiskil (Niderlandy). W momencie ogłoszenia upadłości przez dłużnika faktura ta nadal pozostawała niezapłacona. Z uwagi na zapisy zawarte w gwarancjach bankowych roszczenie o zapłatę jest dochodzone przed sądem belgijskim.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Niniejszy wniosek złożony na podstawie art. 267 TFUE dotyczy kwestii, czy sąd belgijski ma jurysdykcję w sytuacji, gdy po pierwsze należy określić, czy do danego roszczenia zastosowanie mają szczególne przepisy niderlandzkiego prawa upadłościowego, które umożliwiają dochodzenie tego roszczenia poza postępowaniem upadłościowym, a po drugie należy ustalić, czy takie roszczenie

może być dochodzone jednocześnie z roszczeniem o zapłatę z masy upadłościowej dochodzonym w Niderlandach na skutek zgłoszenia syndykowi. Sąd odsyłający zastanawia się również, czy przedmiotowe przepisy niderlandzkie są sprzeczne z art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego”).

Pytania prejudycjalne

(a)

Czy art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 Bruksela Ia w związku z art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego należy interpretować w ten sposób, że w zakres zawartych w art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 Bruksela Ia pojęć „upadłości, układow i innych podobnych postępowań” wchodzi również postępowanie dotyczące roszczenia, które zostało opisane w pozwie jako zwykłe roszczenie w sprawie gospodarczej, bez powołania się na wcześniej ogłoszoną upadłość strony pozwanej, podczas gdy właściwą podstawę prawną tego roszczenia stanowią szczególne stanowiące odstępstwo przepisy niderlandzkiego prawa upadłościowego (art. 25 ust. 2 niderlandzkiej Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (ustawy z dnia 30 września 1893 r. o upadłości i zawieszeniu płatności, zwanej dalej „NFW”), przy czym:

- należy określić, czy takie roszczenie należy uznać za roszczenie możliwe do zweryfikowania (art. 26 w związku z art. 110 ustawy o NFW), czy za roszczenie niemożliwe do zweryfikowania (art. 25 ust. 2 NFW),
- wydaje się, że kwestia, czy oba roszczenia mogą być dochodzone jednocześnie i czy jedno z roszczeń nie wyklucza drugiego, biorąc pod uwagę szczególne skutki prawne każdego z roszczeń (w tym możliwość skorzystania z gwarancji bankowej wydanej po ogłoszeniu upadłości), powinna być rozstrzygnięta według szczególnych reguł niderlandzkiego prawa upadłościowego?

A ponadto

(b)

Czy przepisy art. 25 ust. 2 NFW mogą być uznawane za zgodne z art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1345/2000 w sprawie postępowania upadłościowego w zakresie, w jakim ten przepis prawny dopuszcza dochodzenie takiego roszczenia (art. 25 ust. 2 NFW) przed sądem innego państwa członkowskiego, zamiast przed sądem upadłościowym państwa członkowskiego, w którym ogłoszono upadłość?

Przywołane przepisy prawa Unii

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona), art. 1 ust. 2 lit. b)

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego, art. 3 ust. 1

Przywołane przepisy prawa krajowego

Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (Nederlandse faillissementswet) [ustawa z dnia 30 września 1893 r. o upadłości i zawieszeniu płatności (niderlandzka ustawa o upadłości)], art. 25, 26 i 110

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 OW Bunker (Netherlands) BV (zwana dalej „OWB NL”) jest jedną ze spółek duńskiej grupy OWB. Na zlecenie OWB NL powódka dostarczała paliwo do statku morskiego MS Evita K w porcie Sluiskil (Niderlandy). Powódka wystawiła za to fakturę na kwotę 116 471,45 USD, która to faktura na skutek upadłości OWB NL pozostała nieopłacona.
- 2 Ponieważ po ogłoszeniu upadłości OWB NL na wniosek powódki zajęto kilka statków w celu wyegzekwowania płatności za dostarczone paliwo, powódka otrzymała od właścicieli danych statków gwarancje bankowe zmierzające do zwolnienia z tego zajęcia. Gwarancje te przewidywały, że można z nich skorzystać na podstawie „wyroku sądowego lub orzeczenia arbitrażowego wydanego w Belgii przeciwko OWB NL” albo właścicielowi statku.
- 3 Przed ogłoszeniem upadłości ING Bank NV (zwany dalej „ING”) miał wspólnie z innymi bankami udzielić kredytu. Jako zabezpieczenie różne podmioty z grupy OWB, w tym również OWB NL, dokonały na rzecz ING cesji swoich istniejących na ten moment, jak również przyszłych roszczeń przysługujących im wobec klientów końcowych. ING przystąpił do postępowania, domagając się wydania zakazu skorzystania z gwarancji bankowych lub innych zabezpieczeń dotyczących zabunkrowanego statku, zanim zostanie zakończone postępowanie upadłościowe wobec OWB NL.
- 4 W pierwszej instancji sąd uznał, że dochodzenie przez powódkę roszczenia od OWB NL jest niedopuszczalne. W odniesieniu do roszczenia ING uznał, że nie ma jurysdykcji międzynarodowej. W drugiej instancji sąd odsyłający stwierdził, że wobec niestawiennictwa pozwanej OWB NL na pierwszej rozprawie, podobnie jak miało to miejsce w pierwszej instancji, na podstawie art. 28 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 (zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela Ia”)

należy uznać, że spółka ta kwestionuje jurysdykcję międzynarodową tego sądu. Zgodnie z tym przepisem w przypadku niestawiennictwa pozwanego sąd musi bowiem najpierw zbadać, czy ma jurysdykcję na mocy przedmiotowego rozporządzenia.

Istotne argumenty stron postępowania głównego

- 5 Powódka domaga się zapłaty zaległej faktury za dostarczone paliwo. W pozwie nie wspomniano nic o toczącym się wówczas w stosunku OWB NL już od czterech miesięcy postępowaniu upadłościowym, roszczenie przedstawiono jako zwykłe roszczenie cywilne w sprawie gospodarczej. W swoich wnioskach wskazała jednak, że jej roszczenie opiera się na art. 25 ust. 2 niderlandzkiej ustawy o upadłości (zwanej dalej „NFW”).
- 6 Artykuł 25 NFW dotyczy roszczeń niemożliwych do zweryfikowania. Są one przeciwieństwem zwykłych możliwych do zweryfikowania roszczeń, zwanych również roszczeniami upadłościowymi, które wierzyciel zgłasza syndykowi w celu uzyskania zaspokojenia z masy upadłościowej (w niderlandzkim prawie upadłościowym są to roszczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 110 NFW). Sąd odsyłający nazywa je również roszczeniami „wobec masy upadłościowej”. Roszczenia niemożliwe do zweryfikowania, o których mowa w art. 25 ust. 1 NFW, to roszczenia dotyczące bezpośrednio masy upadłościowej, takie jak np. roszczenia rzeczowe. Roszczenia te są zgłaszane syndykowi. Jednak zgodnie z art. 25 ust. 2 NFW możliwe jest również dochodzenie niemożliwych do zweryfikowania roszczeń bezpośrednio od upadłej osoby prawnej, z pominięciem syndyka. W przypadku takiego roszczenia „niedotyczącego masy upadłościowej” uzyskany wyrok nie jest zgodnie z tym ust. 2 skuteczny w stosunku do masy upadłościowej. Roszczenia te dotyczą zatem wyłącznie upadłego osobiście.
- 7 Sąd odsyłający wyjaśnia, że powódka zmierza przy pomocy swojego roszczenia „niedotyczącego masy upadłościowej” w sposób oczywisty do uzyskania możliwości skorzystania z gwarancji bankowych, które zostały udzielone po ogłoszeniu upadłości OWB NL. W międzyczasie, równoległe do niniejszej sprawy powódka zgłosiła syndykowi w Niderlandach zwykłe możliwe do zweryfikowania roszczenie „wobec masy upadłościowej”.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 8 Sąd odsyłający uczynił przedmiotem pytań prejudycjalnych kwestię swojej jurysdykcji. Przysługuje mu ona wyłącznie w przypadku, gdy roszczenia nie mają związku z upadłością. Artykuł 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Bruksela Ia stanowi bowiem, że rozporządzenie to nie ma zastosowania do „upadłości, układow i innych podobnych postępowań”. Ponadto zgodnie art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego jurysdykcję międzynarodową ma państwo członkowskie, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, tj. w niniejszej sprawie Niderlandy, również do rozpoznania

powództw wynikających bezpośrednio z tego postępowania i ściśle z nim związanych (zob. także wyrok z dnia 12 lutego 2009 r., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83).

- 9 Dla ustalenia jurysdykcji decydującym kryterium nie są ramy procesowe, w które wpisuje się dane roszczenie, lecz jego podstawa prawna. Należy badać, czy źródłem uprawnienia lub zobowiązania, które służy jako podstawa powództwa, są ogólne przepisy prawa cywilnego i handlowego, czy też stanowiące od nich odstępstwo przepisy szczególne dla postępowań upadłościowych (wyrok z dnia 6 lutego 2019 r., NK, C-535/17, EU:C:2019:96, pkt 28). Po drugie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału to intensywność związku istniejącego pomiędzy wytoczonym powództwem a postępowaniem upadłościowym przesądza o zastosowaniu bądź nie wyłączenia ustanowionego w art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 (wyrok z dnia 9 listopada 2017 r., Tünkers France i Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 10 Mając na uwadze powyższe orzecznictwo, dla określenia jurysdykcji sądu odsyłającego istotne jest to, czy przedmiotowe roszczenie jest rzeczywiście, jak twierdzi powódka, roszczeniem „niedotyczącym masy upadłościowej”, o którym mowa w art. 25 ust. 2 NFW, czy też należy uznać je za zwykle możliwe do zweryfikowania roszczenie „wobec masy upadłościowej”, o którym mowa w art. 26 w związku z art. 110 NFW (w zakresie tego rozróżnienia zob. pkt 6 powyżej). Jak wskazano w pkt 8 powyżej, sąd odsyłający ma bowiem na podstawie art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Bruksela Ia oraz art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego jurysdykcję wyłącznie w odniesieniu do roszczeń, które nie mają związku z upadłością. Mogłoby to mieć miejsce w przypadku roszczenia „niedotyczącego masy upadłościowej”, ale na pewno nie w przypadku roszczenia „wobec masy upadłościowej”, takiego jak roszczenie zgłoszone syndykowi w Niderlandach. Ponadto, jeżeli przedmiotowe roszczenie jest roszczeniem „niedotyczącym masy upadłościowej”, to nie jest jasne, czy oba roszczenia mogą ewentualnie być dochodzone w tym samym czasie, jedno w Belgii, a drugie w Niderlandach.
- 11 Przed przejściem do jakichkolwiek innych kwestii sąd musi stwierdzić, czy ma jurysdykcję, a zatem nie jest jasne, czy sąd odsyłający może orzec w przedmiocie kwalifikacji roszczenia.
- 12 W gwarancjach bankowych, z których powódka chciałaby skorzystać w drodze wyroku sądu wydanego na skutek jej powództwa (zob. pkt 2 powyżej), nie jest nigdzie określone, jakiego rodzaju roszczenie może stanowić ich podstawę. Nie jest zatem jasne, czy orzeczenie, którego się ona domaga w stosunku do OWB NL, ma stanowić orzeczenie o zwykłym możliwym do zweryfikowania roszczeniu „wobec masy upadłościowej”, o którym mowa w art. 26 w związku z art. 110 NFW, czy też może chodzić o orzeczenie wydane na skutek postępowania „niedotyczącego masy upadłościowej” w rozumieniu art. 25 ust. 2 NFW, które dotyczyłoby upadłego osobiście. Z opinii prawnych przedstawionych przez strony

wynika jednak, że gwarancje te nie mogłyby być wykorzystane na podstawie orzeczenia wydanego „wobec masy upadłościowej”.

- 13 Jednocześnie wydaje się, że odpowiedzi na pytanie, czy roszczenia „niedotyczącego masy upadłościowej” można dochodzić również wtedy, gdy zwykle możliwe do zweryfikowania roszczenie „wobec masy upadłościowej” zostało zgłoszone syndykowi, można udzielić wyłącznie na podstawie przepisów niderlandzkiego prawa upadłościowego, a nie przepisów ogólnego prawa cywilnego i handlowego. Ostatecznie roszczenie ma na celu uzyskanie zapłaty z tytułu zaległych faktur poza postępowaniem upadłościowym na skutek skorzystania z gwarancji bankowej. W tym kontekście sąd odsyłający powołuje się również na motyw 4 rozporządzenia w sprawie postępowania upadłościowego. Stanowi on, że „dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego niezbędne jest unikanie sytuacji, w których strony byłyby skłonne do przenoszenia majątku lub postępowania sądowego z jednego państwa członkowskiego do innego w celu uzyskania korzystniejszej sytuacji prawnej (tzw. »forum shopping«)”.
- 14 Rodzi to pytanie, czy art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Bruksela Ia należy interpretować w ten sposób, że tylko sąd niderlandzki, jako sąd państwa członkowskiego, na którego terytorium ogłoszono upadłość, ma jurysdykcję do stwierdzenia, czy w niniejszym postępowaniu jest mowa o roszczeniu „wobec masy upadłościowej”, czy też „niedotyczącym masy upadłościowej” i czy oba rodzaje roszczeń mogą być dochodzone w tym samym czasie.
- 15 Sąd odsyłający zadaje ponadto pytanie, czy art. 25 ust. 2 NFW jest zgodny z rozporządzeniem w sprawie postępowania upadłościowego, jeśli przepis ten dopuszczałby dochodzenie takiego roszczenia przed innym sądem niż sąd państwa członkowskiego, na terytorium którego ogłoszono upadłość.